

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Panarion, Hoc Est, Arca Medica Variis Diuinæ Scriptvræ
priscorumq[ue] Patrvm Antidotis aduersus Animi morbos
instructa**

Busaeus, Johannes

Moguntiae, 1608

Exemplum malum, vel scandalum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54834)

EXEMPLVM MALVM, VEL
SCANDALVM.*Remedia contra exemplum malum.*

I R E M E D. Considera quid Spiritus sanctus de malo Exemplo in sacris litteris tradiderit. Primo enim monet, ne nostro exemplo cuiquam offendiculo simus, & occasionem præbeamus delinquendi. Ne ponaris, inquit Apostolus, offendiculum fratri, vel scandalum. Et. Nemini dantes Rom. 14. 21. ullam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum. 2. monet, ne attendamus ad exemplum vulgi, vel multitudinis. Non sequeris, inquit in Exo. Exod. 21. 2. do Deus, turbam ad faciendum malum: nec in iudicio, plurimorum acquiesces sententia, vt à vero deus. 3. declarat, quam grauius peccet, qui prauum exemplum aliis præbet. Va mundo, inquit Christus apud Matthæum, à scandalis, va homini, per quem scandalū venit. Qui scandalizauerit vnum ex pusillis istis minimis, qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Et B. Paulus. Si propter cibum tuum frater tuus contristatur, iam non secundum caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est. Et. noli propter escam destruere opus Dei. Et rursus. Peccantes in fratres, & percutientes conscientiam ipsorum infirmam, in Christum peccatis. 4. monet, vt ab eorum societate, qui scandalū præbent, nos segregemus. Si oculus tuus dexter, ait Saluator, scandalizat te, erue eum, & proiice abs te; & si manus tua dextera scandalizat te, abscinde eam & proiice abs te. Vnde & Petro, scandalum aliquod sermone suo aliis danti, respondit. Vade post me Satana, scandalum es mihi.

II. R E M E D. Considera quid idem Spiritus sanctus tradiderit de exemplo bono. Primò enim generatim omnes hortatur, vt aliis bonum exemplum præbeant. vt in epist. ad Romanos. Vnusquisq; vestrum proximo suo placeat in bonū ad edificationē. Et ad Corinth. Christi bonus odor sumus Deo, in his qui salui sunt. Et ad Philip. Sitis sine querela, & simplices filij Dei, sine reprehensione in medio nationis praua: inter quos lucetis, sicut luminaria in mundo. Et rursum. modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Et in priore epistola B. Petri. Conuersationem vestram inter gentes habentes bonam, vt in eo, quod detractant de vobis, tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes glorificent Deum in die visitationis. 2. speciatim aliorū superiores. nam Christus apud Matthæum ad Apostolos ait. Vos estis lux mundi, sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in caelis est. & Paulus ad Timotheum. Exemplum esto fidelium in verbo, & conuersatione, in caritate, in fide, in castitate, vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Et ad Titum.

- Tit. 2. 7. In omnibus præbe te exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in grauitate. Ac B. Iacobus. *Quis Sapiens & disciplinatus inter vos? ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientia.* 3. docet exemplum Christi imitandum, & sanctorum. *Exemplum dedi vobis*, ait Christus ipse cum lauisset Apostolorum pedes, *vt quemadmodum ego feci, & vos faciatis.* & S. Petrus. *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius.* Isaias Propheta. *Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, quæ peperit vos.* Matathias in libris Machabæorum ad fortiter pro Dei legibus pugnandum commemorat exemplum Phinees. Paulus ad Hebræos. *Mementote Præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conuersationis imitami fidem.* Et ad Corinthios. *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.*
- Bas. q. 64. III. REMED. Considera dicta SS. Patrum. B. BASILIUS in regulis breuior. Sane scandalizat aliquis, quando cumq; dictis, factis uel legē violat, & exemplo suo ad legis violationē inducit, vt serpens Euam, & Eva Adam. Vel quando cumq; prohibet exequi voluntatē Dei, vt Petrus Dominum, quando dixit. *Abstine à te Domine, non erit tibi hoc, cui tunc dictum est.* Vade post me Satana, scandalum es mihi, quia non sapis ea, quæ Dei sunt, sed ea, quæ hominum. Vel quando adificat animū imbecillius ad aliquid eorum, quæ vetita sunt, secundum quod scriptū est ab Apostolo. *Si quis viderit eum, qui habet scientiam, in idolo recumbentem, nōne conscientia eius, cum sit infirma, adificabitur ad manducandum idolothyta?* Et infra. *Si in iis quæ in potestate nostra sunt res adeo formidabilis est fratrem scandalizare: quid de iis dicendū erit, qui rebus vetitis faciendis, loquentis uel scandalizant, maximè quando uel scientia motore præditus videtur, uel in gradu aliquo censetur sacro, vt cæteris tanquā regula, exemplarue propositus esse debeat?* GREG. NAZIANZ. in Apologetico. *Præclare cum eo agitur, qui nec peccando, nec suspitione laborandō quamdiu fieri potest, ac ratio finit, offensionis, scandalique materiam multitudinī præbet: quippe cum iis etiam, qui vnum ex pusillis offenderint, quæ certa, quamq; atrox & acerba ab eo, qui mentiri nescit, pœna constituta sit, non ignoremus.* Et oratione in laudem Basilii sub finem, eum tanquam communem virtutis tabulā & exemplum omnibus Ecclesiis & hominibus proponit, in quod intuentes uelut in viam quandam legem, vitam suā dirigant. Similiter GREG. NYSSENSUS in enarratione vitæ Moseos. Per Prophetam, inquit, Isaiam, diuina vox clamat. *Attendite ad Abraham patrem vestrum: vt quemadmodum qui viuentium à recta navigationis via in pelagus exalti sunt si ad ignem, uel cacumen montis respexerint, facile se ab errore in tutum reducant: sic quicūq; huius vitæ fluctibus oppressi à virtute aberrant, exemplo Abrahæ quasi gubernaculo ad diuinam voluntatis portum reuocantur.* Et paulo post. *Idcirco enim credendum est præstantissimorum virorum vitas exquisitissimè descriptas, vt vitæ nostræ imitatione ad virtutem rectius deducatur.* HIERON. in ep. ad Gerontiam, de monogamia. *Fuge personas, in quibus potest mala conuersationis esse suspicio: nec*

paratum habes illud à trinito. Sufficit mihi conscientia mea, nō curo, quid de me loquatur homines. Et certè Apostolus providebat bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus, ne per illum nomen Dei blasphemaretur in gentibus. Habebat utique potestatem sororem circumducendi, sed nolebat se iudicari ab infideli conscientia, &c. Si scandalizat, inquit, esca fratrem, in aeternum carnem non manducabo.

AVGVSTINVS in sermonibus de tempore. Nemo se circumueniat, fratres carissimi, nullus homo sibi solum modo viuat, & sicut frequenter suggesti, quanto scun- que aliquis exemplo sancta vitæ adificauerit, cum tantis & pro tantis mercedem retri- buitionis beatæ vitæ accipiet: & quanto scun- que exemplum malæ conuersationis, etiam si cum illi non sequantur, præbuit, pro tantis se malis rationem nouerit redditurum.

S. LEO. I. in sermone de S. Laurentio. Facilis ad exhortandum fit ratio, efficax ad suadendum. Validi ora tamen sunt exempla, quam verba, & plenius est opere docere, quam voce. Eodem spectat quod non semel B. GREGORIUS docet plus exempla mouere, quam verba: & ad amorem patriæ cœlestis, quosdam incitari magis exemplis, quam prædicamentis. Et B. BERNARDVS. Sermo viuis & efficax exemplum est operis, facile persuadens quod intendimus, dum facti- bile esse probat quod suademus.

IV. REMED. Considera, quid doctissimi Ethnicorum de vi & effi- cacia exemplorum scripserint. Duo illa, inquit Cicero, nos maximè mouent, similitudo & exemplum. Et alibi. Quod exemplo fit, id etiã iure fieri putant homines. Et SENECA ad Lucilium. Longum ita est per præcepta, breue & efficax per ex- empla. Zenonem Cleanthes nō expressisset, si eum tantummodo audisset. Vita eius inter- fuit, secreta perspexit, obseruauit illum, an ex formula sua uiueret. Plato & Aristote- les, & omnis in diuersum iura sapientum turba plus ex moribus, quam ex verbis So- cratis traxit. Idem epist. ii. docet animo fingendum talem magistrum vir- tute præstantem, si re ipsa desit, coram quo viuamus. ARISTIDES apud Platonem in Theage sub finem sic loquitur. Ego, ô Socrates nihil vnquam à te didici, ut & ipse nosti, proficiebam au:em, quoties tecum vna eram, etiam si tantum vna in domo essemus, quanquam non in eodem cubiculo: magis tamen, si quando in eo- dem etiam cubiculo. Et tum quoque magis, si in te dicentem intuerer, quam si oculos nullam in partem dirigerem: multo autem maximè ac plurimum proficiebam, si quan- do proximè te sederem, & haberem tibi. Cur autem plus exemplis quam ver- bis & doctrinæ credatur, causam reddit loco citato Seneca, quia homi- nes plus oculis credunt quam auribus. Cum quo conuenit illud Horatianum, Sequitur irritant animos immissa per aures, quam quæ sunt oculis subiecta fidelibus. Aristoteles verò: quia quisque procliuor est ad eligendum bonum in particulari, quam in vniuersali, licet hoc illo fit diuinius. Nam quod o- pere & exemplo ostenditur, videtur ab operante electum. Vnde B. Io- annes, Non diligamus, inquit, lingua, neque verbo, sed opere & veritate. Et B. LV- cas scripsit Christum prius coepisse facere, deinde docere.

Rom. 12. 17.

1. Cor. 8. 13. Aug. serm.

G. hom. 18. in Euang. & in procm. 1. dial. Bern. serm. 3. de resurr.

Cic. lib. 3. de ora- tore. & ep. 4. ad Seru. Sulp. Sen. ep. 6.

Horat. de arte poet. Arist. 10. Eth. c. 11.

1. Ioan. 3. 18. Act. 1. 1.

V. REMED. Considera, quantus fructus vel ex vnus hominis pii & sancti exemplo sit consecutus. Nam imprimis ex vnus Christi Saluatoris exemplo consecuta est Apostolorum, discipulorumq; Christi, ac per eos & successores eorum totius orbis vsq; ad nostram ætatem conuersio. Idcirco enim iuxta SS. Patrum doctrinam Christus, cum esset filius Dei naturam humanam assumpsit, factus similis nobis homo, vt hoc visibili exemplo omnes ad veram virtutem informaremur. *Ideo, inquit B. BASILIVS in constit. monastic. naturam humanam suscepit, vt in se velut in tabula quadam veram nobis pietatem depingeret, eamq; omnibus ante oculos statutam pro viribus imitandam, seu archetypum proponeret. Nec enim alia de causa corpus nostrum gessit, nisi vt quoad fieri possit, ad imitanda vitæ ipsius studia conformemur.* Deinde notum est quot millia hominum ex vnus B. ANTONII, BASILII, HIERONYMI, AVGVSTINI, BENEDICTI, ROMVALDI, BRVNONIS, BERNARDI, DOMINICI, FRANCISCI, IGNATII, & aliorum exemplo commoti sint ad vitam religiosam eremiticam vel cœnobiticam ducendam: Quam multi vnus sæpè martyr in perferendis tormentis constantia, ad fidem Christi complectendam, sanguinem etiam pro ea profundendam sint pellecti. Quanto numero etiam hoc seculo ad sodalitatem B. Virginis, aliasq; piè institutas omnis ætatis homines se certatim, ob præclara pietatis exempla quæ in sodalibus cernunt, se adiungant. Quam pauci deniq; ad veteres religiosorum cætus, in quibus vetera sanctitatis exempla defecerunt, se aggregare soleant. AVGVSTINVS sanè disertè fatetur in octauo Confessionum libro se conuersione Victorini doctissimi mi senis, & omnium liberalium doctrinarum peritissimi, quam illi narrauerat Simplicianus, ad suam conuersionem permotum. *Vbi, inquit, homo tuus Simplicianus de Victorino isto narrauit, exarsi ad imitandum. Ad hoc enim et ille narrauerat. Et cum postea graui lucta carnis & Spiritus exerciaretur, dubitaretque num castitatem seruare posset, rursus exemplorum præsidio hanc tentationem discussit. Aperiebatur, inquit, ab ea parte qua intenderam faciem casta dignitas continentia, serena et non dissolutè hilaris, honestè blandiens, vt venirem, neque dubitare m, et extendens ad me suscipiendum et amplectendum piæ manus plenas gregibus honorum et exemplorum. Ibi tot pueri et puella, ibi inuentus multa, et omnis ætas, et graues viduæ et Virgines anus, et in omnibus ipsa continentia nequaquam sterilis, sed fecunda mater filiorum. Et irridebat me irrisione exhortatoria, quasi diceret. Tu non poteris, quod isti, et istæ? An verò isti, et istæ in semetipsis possunt, ac non in Domino Deo suo? Proiice te in eum, noli metuere, nunc se subtrahet, vt cadas. Proiice te securus: excipiet te, et saluabit te. Huius generis exempla passim exstant quamplurima.*

VI. REMED. Crebro peruolue Sanctorum historias, è quibus amplè tibi suppedabit optimorum exemplorum seges. idque facies plurimorum

morum sanctorum exemplo, maximè B. Antonii, Dominici, Thomæ
 Aquinatis, Brigittæ, aliorumq; qui vt habes in eorum vitis apud Suriũ,
 & ipsi eas lectitabant, & aliis earum lectionem commendabant. Dein-
 de & totius Ecclesiæ Catholicæ, in qua vsus iam olim increbuit Marty-
 rologiũ legendi in anniuersario cuiusq; sancti die, & nunc obtinet vitam
 præcipuorum quorumque sanctorum recensendi in officio diuino vel
 Breuiario. Eodem spectant sanctorum festa, in quibus res à sanctis gestæ
 non solum decantantur, sed etiam pro concione exponuntur, *ad excitan-*
dam, vt loquitur B. AUGUSTINVS in libris contra Faustum, eorum imitatio- Aug. lib. 20. c. 20.
nem. Et publica Calendaria nominibus sanctorum in singulos dies æquè
 apud hæreticos atque Catholicos signata. Adhæc imagines & statua in
 templis, & alibi, res à sanctis gestas exprimentes. Tum sanctorum certo-
 rum patrocinia, à quolibet pro arbitrio delectorum, & menstrua eor-
 rundem in sodalitatibus quibusdam sortito factæ electiones. Hæc enim
 nulla alia de causa excogitata sunt, vel inducta in mores, quam vt tam
 crebra commemoratione eorum, ad consecrandam eorundem vitam,
 & pietatem magis magisque accenderemur. Quantus autem profectus
 vel ex sola priuata lectione vitæ sancti existere possit duobus tantum ex-
 emplis, vt cætera omittam, doceri potes. Vnum habes in Augustino ex Lib. 8. confes-
 relatione Potitiani de duobus Imperatoris aulicis, qui cum extra vrberem c. 6.
 Treuironum forte incidissent in casam quandam eremiticam, ibique co-
 dicem, in quo scripta erat vita S. Antonii Aegyptii, perlegissent, sic am-
 bo accensi sunt sectandæ illius vitæ religiose desiderio, vt relicta mili-
 tia seculari se extemplo diuino seruitio consecrarint. Et ambo, inquit
 Augustinus, habebant sponsas. Quæ posteaquam hoc audierunt, dicauerunt etiam
 ipsa virginitatem Deo. Alterum est B. P. N. IGNATIÏ Societatis IESV fun-
 datoris, qui, vt prolixè in eius vita refert Petrus Ribadineira, cum mili- Rib. lib. 1. c. 2.
 tia seculari item deditus, lecto que ob læsum grauius pedem affixus co-
 dicem sibi aliquem porrigi, fallendi temporis ergo, postulasset, nec alius
 ad manum esset, nisi qui vitam CHRISTI & sanctorum contine-
 ret, lectione illa sensim ita immutatus est, vt abiectis armis, mundo-
 que contempto totum se diuino cultui manciparit, ac tandem viros
 doctissimos propositi sui sectatores sibi adiunxerit, ac religionem So-
 cietatis Iesu iam toto orbe sparsam, à sede Apostolica sæpè approba-
 tam, condiderit.

VII. REMED. Vnius plurimum de virtute & doctrina præstantium
 vitam moresque tibi imitandos propones, sicut Philosophi illi veteres vi-
 tam Socratis. Sic enim monet Spiritus sanctus per Sapientem. Cum Sapien- Eccli. 9. & 37.
 tib; inquit, et prudentibus tracta. Et. Cum viro sancto a fidus esto, quemcumq;
 cogoueris obseruanciam timore Dei, eius anima est secundum animam tuam. Deinde
 S. Patres

Amb. c. 43.

S. Patres, AMBROSIVS libro primo de officiis. *Sequitur conuersionis electio, ut adiungamur probatissimis quibusq; senioribus. Namq; ut aequalit̄ vsus ductior, ita senum tutior est, qui magisterio quodam & ductu vitæ colorat mores adolescentium, & velut murice probitatis inficit. Namq; si hi qui sunt ignari locorum, cum solertibus viarum iter adoriri gestiunt, quanto magis adolescentes cum senibus debent nouū sibi iter vitæ aggredi, quo minus errare possint, & à vero tramite virtutis deflectere.*

Hier. ep. 7.

HIERONYMVS ad Lætam, de institut. filia. *Proponatur ei (Lætæ) proba fidei ac morum, & pudicitia virgo veterana, quæ illam doceat, & assuescat exemplo ad orationes & Psalmos nocte confurgere, mane hymnos canere: tertia, sexta, nona*

Cass. lib. 4. c. 38. & 49.

hora stare in acie quasi bellatricem Christi. IOAN. CASSIAN. libro quarto de institutis monast. *Considera te de paucis & electis effectum, & ne exemplo ac tepore multitudinis refrigescas, sed viue vt pauci, vt cum paucis inueniri merearis in regno Dei. Multi enim sunt vocati, pauci verò electi. Et infra. Exempla tibi sunt imitacionis, ac vitæ perfectæ in congregatione commoranti à paucis, imò ab vno vel duobus, nō à pluribus expetenda. Hoc antidotum, quam salutare sit, multi sanctissimi viri exemplo suo declararunt. ac in primis S. ANTON. quem scribit B.*

Athanas. in eius vita.

ATHANAS. adhuc tyronem, monachorum, qui tum nondum in solitudines se abdiderant, sed in villis extra urbem commorabantur obiuasse cellas, obseruasseque sedulo singulorum virtutes & mores, vt eos imitari posset; idemque postea sectatoribus suis præscripsisse auctor est CASSIAN. libro 5. institut. monast. *Vetus est, inquit, beati Antonij, admirabilisque sententia monachum spiritalia mella condere cupientem, velut apem prudentissimam*

Cass. l. 5. c. 4.

debere vnāquamq; virtutem ab his, qui eam familiarius possident deslorare, & in sui pectoris vase recondere. Cūctas namq; si ab vno volumus mutuari, aut difficile, aut certe nunquam idonea ad imitandum nobis exempla poterunt reperiri. Quæ sententia licet videatur pugnare cum superiore eiusdē Cassiani dicentis à pluribus non esse expetenda exempla, non tamen pugnat, quia etsi à pluribus flosculū aliquem virtutis decerpere possent, non tamen debebant, nisi vnum aliquē aut duos tanquā spiritalis vitæ duces & magistros sectari. S. BEARNARD. ad fratres de monte Dei. *Elige tibi, inquit, tu ipse hominem consilio meo, cuius vitæ exemplar sic cordi tuo inseletur, reuerentia inhaeris, vt quoties eius recordatus fueris ad reuerentiā cogitasti assurgas, & te metipsum ordines & componas, qui cogitatus, ac si præsens sit, in affectu mutua caritatis emendet in te omnia emendanda, & tamen nullum patiatur damnum secreti sui solitudo tua. Illic præsens tibi adsit, quando tuncque volueris: occurrat saepe & cum nolueris. Incepciones eius describo tibi, &c.*

P. Blesensis Balthon. archid.

ADDE aliud exemplum PERRI BLESSENSIS qui ante annos 400. in Ecclesia Dei floruit. Is in inuectiua aduersus obretractorem sic scribit. *Diu à retroactis temporibus aliquem tui ordinis (Cisterciensis) virum semper mecum habui, meæ conuersionis testem, mei que corporis & animæ Angelum & custodem. Vnū tan. en elegi, & prælegi mihi dilectum Deo & hominibus, quem iudicio meo lōge differet.*

differentiis multis quadam præminentia probatissima religionis illustrat, &c. Ipse procul dubio amicus Dei est, canonice institutionis serenissimus amulator, sua carnis crudelissimus aduersarius, &c. Memoriam eius posui tanquam signaculum super cor meum, cuius humilitatem, maturitatem, prudentiam, constantiam, & ut includam multa paucis, incomparabilem honestatem in interioribus meis iugi recordatione circumfero quantumcunque permittit conuersatio secularis ad exemplar illius quasi ad fragilli spiritalis imaginem me consigno.

VIDE V. Consuetudo praua. Familiaritas nimia. Lingua abusus. Societas praua.

F

FAMILIARITAS NIMIA.

Remedia contra eandem.

PRIMUM Remedium. Considera familiaritatem nimiam inter ea vitia numerari, quæ speciem quandam virtutum mentiuntur, & idcirco non facile eam à virtute caritatis, vel amicitia posse discerni. De quo genere vitiorum sic scripsit aduersus Pelagianos **HIERONYMVS**. *Vicina sunt vitia virtutibus, ut si paululum declinaueris, aut errandum tibi sit, aut in præceps cadendum. Quantum inter se distant, pertinacia & perseverantia, parsimonia & frugalitas, liberalitas & profusio, prudentia & calliditas, fortitudo & temeritas, cautela & timiditas, quorum alia ad bona, alia referuntur ad mala? Quæ causa forte est, ut nullus ex præfatis Patribus, extra **S. BASILIVM** in diiudicandis humanis affectibus verè lynceum, huius vitii meminisse videatur. Sed nec recentiores Scriptores, nisi paucis verbis, hunc morbum attigerunt.* Hier. lib. 3.

II. REMED. Considera sedulo omnia quæ à **BASILIO** de hoc morbo prodita sunt. Sic enim in sermone de institutione monachorum scribit. *In communi contubernio neuiquam patitur charitatis lex ali quas coiri seorsum, aut amicitias, aut sodalitates. Siquidem nullo modo fieri potest, quin affectiones istæ, quæ in hanc magis, quàm in illam propendent partem plurimum incommodent communit omnium concordia. Quare æqualiter se diligere inter se omnes debent: idemq; ergo*

N *unger.*